

nº3, juliol del 2005

crèdits: Director del projecte (Joan Mayol) / Redactors (Joan Oliver, Iván Ramos, Vicenç Fortesa i Jordi Muntaner) / Disseny: Xavier Canyelles

Contingut:

L'ESFORÇ SERVEIX, accions del Servei de Protecció d'Espècies

- [6ena REUNIÓ DEL GRUP D'EXPERTS EN ESPÈCIES INVASORES DEL CONVENI DE BERNA](#)
- [Noves dels virots](#)
- [Han criat les fotges banyudes](#)
- [Èxit a la Seu](#)
- [Vultur, un altre any d'esperança](#)
- [Notícies d'àguiles](#)

CLOROFIL·LA, notícies de vegetals

- [Pla de conservació del teix *Taxus bacatta*](#)
- [Pla de recuperació de *Pinus pinaster*](#)
- [Atles de les plantes alòctones invasores a Espanya](#)

RAMPELLADES, notes d'interès

- [Notes curtes d'interès](#)

HEM LLEGIT, notes bibliogràfiques

- [Luque, A., Templado, J., coords. 2005 **Praderas i bosques marinos de Andalucía**. Consejería de Medio Ambiente. Junta de Andalucía](#)

GENT PER CONÉIXER, entrevistes

- [Entrevista a Eladio Fernández-Galiano, Cap de la Divisió del Patrimoni Natural i de la Diversitat Biològica del Consell d'Europa, i Secretari General del Conveni de Berna.](#)

COSES QUE PASSEN, notícies del món

- [Tercera reunió entomològica a Madrid](#)
- [El ferreret, d'amenaçat a invasor?](#)
- [Un projecte per alliberar rates de claveguera a illots de Nova Zelanda](#)

6ena REUNIÓ DEL GRUP D'EXPERTS EN ESPÈCIES INVASORES DEL CONVENI DE BERNA

Entre els dies 9 i 11 de juny ha tingut lloc la **6ena Reunió del Grup d'Experts en Espècies Invasores del Conveni de Berna** a la **Fundació La Caixa** de Ciutat de Mallorca.

Aquest important esdeveniment ha estat coordinat i organitzat per la **Direcció de Caça, Protecció d'Espècies i Educació Ambiental** i el **Consell d'Europa**; i ha comptat amb la presència dels millors especialistes a nivell europeu. L'elecció de Mallorca com a seu respon al fet que els ecosistemes insulars són especialment sensibles a les invasions d'espècies no natives. De fet, s'ha demostrat que aquesta és la segona causa d'extinció a les illes.

L'objectiu d'aquestes reunions periòdiques és anar perfeccionant l'**Estratègia Europea** contra les **Espècies Invasores del Conveni de Berna** mitjançant les aportacions dels representants de cada un dels Estats Europeus segons els resultats de l'aplicació dins les seves fronteres.

Per part de la **Conselleria de Medi Ambient** es varen presentar tres ponències, amb els següents títols:

"The invasive plants in the Balearic Islands. Effect of biological invasions on the Balearic flora", per part de Vicenç Forteza et al;

"Les invasions faunístiques dans les Îles Baléars et quelques actions de control", de Joan Oliver et al;

i ***"La tâche d'une administration insulaire contre les espèces envahissantes"***, de Joan Mayol et al.

Altres ponències de les Balears foren les presentades per Luis Santamaría, Ana Traveset i Pere Fraga.

En total assistiren **43 experts de 24 nacionalitats diferents** (fins i tot va venir gent de Nova Zelanda i Burkina Fasso!) El resultat final d'aquesta reunió ha estat plenament satisfactori a tots els nivells: des de l'organitzatiu fins el científic.

http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Environment/Nature_and_biological_diversity/Agenda/05majorca.asp#TopOfPage

NOVES DELS VIROTS

El dia **6 de maig** es va fer un recompte de virot a tota la **costa espanyola**, coordinat de Mallorca per **Skua SL.**, que està contractat per la CMA per al pla de recuperació de l'espècie. El total, hi va haver equips d'observació a 17 localitats de les Balears i 26 de la península (Portugal inclòs). Tot i que estem a l'espera de rebre dades de València, Catalunya i part de Portugal, a les costes ibèriques sols s'observaren 120 aus (tal vegada algunes més, pendents de comunicació), mentre a les Balears el total d'aus detectades és de 8176, la major part al llevant de Mallorca, nord de Menorca i ponent d'Eivissa. També s'han efectuat recomptes aeris amb l'ajut del 801 esquadró del SAR: quasi **2500 aus** han estat detectades amb aquest sistema. Oferirem informació més detallada en el proper número.

HAN CRIAT LES FOTGES BANYUDES

Enguany les coses han anat molt millor, a s'Albufera. L'any passat, algunes de les **fotges banyudes *Fulica cristata***, reintroduïdes a partir de la donació de la Generalitat Valenciana, varen pondre, però els polls moriren, a causa probablement d'una intoxicació per plàncton tòxic! Enguany la temporada ha estat molt millor: tot i que un niu s'ha perdut per depredació poc dies abans de l'eclosió, almenys dues parelles han tret polls amb èxit, i és possible que finalment siguin quatre les pollades surades.

Tant de bò aquesta espècie repeteixi l'èxit aconseguit amb el gall faver, i prest la poguem veure colonitzar altres prats balears.

ÈXIT A LA SEU

Els cinc polls de falcó peregrí que s'han criat al campanar de la Seu, a pocs metres del mític Eloi (la campana grossa), han volat perfectament, i han après a caçar.

Han superat perfectament dos incidents menors (un va caure a una teulada pròxima, d'on va remontar als pocs dies, i un altre va fer una volada inexperta fins al sortidor de benzina de les avingudes, d'on va ser rescatat!), i acaben d'iniciar la fase dispersiva. L'experiència, per tant, s'ha iniciat amb èxit i caldrà continuar-la els propers anys, fins aconseguir que els falcons nidifiquin a la ciutat.

VOLTOR, UN ALTRE ANY D'ESPERANÇA

Per segon any consecutiu, la nidificació dels voltors ens dona notícies molt positives: un mínim de **set polls** s'incorporen enguany a la darrera població insular de voltor negre del món: la mallorquina.

Els fruits de tants d'anys d'esforços de tanta gent comencen a veure's. Cal agrair aquí la col·laboració d'excursionistes, pagesos, voluntaris i propietaris que contribueixen a assegurar la tranquil·litat dels punts de cria.

NOTÍCIES D'ÀGUILLES

El comitè de fauna i flora del ministeri de medi ambient ha elevat a la comissió

nacional de conservació de la natura la proposta de canviar la categoria actual de la peixetera al **Catálogo Nacional de Especies Amenazadas** de " Interés Especial" a la de Vulnerable. Aquest canvi ha de servir per reforçar les mesures que es prenguin a favor de l'espècie. El recompte efectuat aquesta primavera confirma que la població balear és molt reduïda, i pràcticament estable. Desgraciadament, la major part de nius mallorquins són invisibles de terra, i resulta molt difícil saber, des de la mar, quants polls produeixen. La informació disponible a hores d'ara és aquesta:

Illa/Any	2004	2005
Mallorca	7	7 - 8
Menorca	4	4
Cabrera	2	2

En Pere Tomàs, antic director general i conservacionista actiu, va comunicar fa pocs dies la troballa d'un exemplar ofegat d'àguila peixetera a les immediacions d'un niu, a la península de la Victòria.

El COFIB n'ha fet la necròpsia: l'animal havia mort al niu, d'una malaltia infecciosa que no pot ser determinada, i va ser tirat al mar quan ja estava en descomposició. Dies més tard, en ocasió de l'anellatge dels joves de Cabrera, un dels tres polls que han nascut enguany al Cap Ventós va ser trobat mort al niu. No se n'han pogut determinar les causes, tot i que podria ser anàloga al cas alcudienc. I un tercer jove va morir a Cala Sant Vicenç, en aquest càs ofegat a la mar.

Tot i que sabem que la mortalitat juvenil d'aquesta espècie és important, trobar morts tres joves en poc més d'una setmana resulta molt frustrant. És interessant anotar que el niu de Cabrera enguany ha estat regentat per un "trio", probablement dos mascles i una femella. Això és conegut en altres rapinyaires. A Mallorca s'han anellat en total 4 polls, amb anelles de color blau amb lletres A2, A3, H2 i H3: els "A" són banyalbufarins, i els "H", cabrerencs. Hi haurà premi per als primers ornitòlegs que els detectin i puguin llegir l'anella fora de la zona de nidificació!

tornar a la portada de [CiberESPÈCIES](#)

PLA DE CONSERVACIÓ DEL TEIX *TAXUS BACCATA*

De les actuacions programades dins el pla de conservació de *Taxus baccata* engegat al 2004, cal dir que es continua amb la catalogació i identificació de tots els exemplars, havent-se arribat aproximadament a un 40% de la població estimada.

Així mateix, al *viver de Menut*, s'ha iniciat la sembra de llavors per a la producció de planta adreçada a reforçar les poblacions existents i/o la creació de noves. Per últim, està previst a finals d'any disposar dels resultats de l'estudi sobre la diversitat genètica de les poblacions de teix a Mallorca.

PLA DE RECUPERACIÓ DE *PINUS PINASTER*

Una de les actuacions incloses dins l'esmentat plà, és la producció de planta per a reforçar la única població de pinaster existent. A partir de les llavors recollides l'any passat es varen enviar a quatre centres diferents per tal d'efectuar la sembra i germinació de les llavors.

Els centres amb qui es col·labora són: el [Jardí Botànic de Sóller](#), el [viver de Menut](#), el [viver del GOB Menorca](#) i l'[Escola Tècnica Superior d'Enginyers de Monts de Madrid](#)). Els resultats han estat prou bons i a hores d'ara comptem amb més d'un centenar de pinets joves.

ATLAS DE LES PLANTES ALÒCTONES INVASORES A ESPANYA

SANZ ELORZA M., DANA SÁNCHEZ E.D. & SOBRINO VESPERINAS E., eds. 2004.
Atlas de las Plantas Alóctonas Invasoras en España. Dirección General para la Biodiversidad. Madrid, 384 pp.

El primer número d'aquest butlletí CIBERESPECIES, l'encetarem amb la presentació del [Atlas y Libro Rojo de la Flora Vasculare Amenazada de España. Taxones Prioritarios](#). Ara vos podem dir que aquesta obra ha tingut un germà petit: s'ha editat l'Atlas de las **Plantas Alóctonas Invasoras en España**, una obra de característiques similars a l'anterior que recull un total de 123 fitxes corresponents a espècies invasores i analitza al situació actual al territori de l'estat espanyol. Tot i que la informació recollida pot ésser no tan exhaustiva com la corresponent a l'atlas de flora amenaçada és una obra molt valuosa doncs permet oferir una visió real i ajustada a l'àmbit territorial de l'àrea peninsular i als arxipèlags.

Pel que fa a la informació de les Illes Balears, 48 taxons són identificats al nostre territori com a espècies invasores, això representa un 40% del total. Les espècies incloses són:

(en negreta apareixen les que al Doc. Tècnic: Els Vegetals Introduïts a les Illes Balears es consideren més comunes, i amb un asterisc les que no apareixen recollides a l'esmentada obra).

Abutilon theophrasti Medik

**Achyranthes sicula* (L.) All.

***Agave americana* L.**

***Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle**

Amaranthus albus L.

***Amaranthus blitoides* S. Watson.**

***Amaranthus hybridus* L.**

Amaranthus muricatus (Moq.) Hieron

***Amaranthus retroflexus* L.**

Amaranthus viridis L.

**Ambrosia artemisiifolia* L.

Araujia sericifera Brot.

Arctotheca calendula (L.) Levyns

***Arundo donax* L.**

**Austrocylindropuntia subulata* (Mühlenpfordt) Backeb.

***Carpobrotus acinaciformis* (L.) L. Bolus**

***Carpobrotus edulis* (L.) N. E. Br.**

***Conyza bonariensis* (L.) Cronq.**

Conyza canadiensis (L.) Cronq.

***Conyza sumatrensis* (Retz.) E. Walker**

Cotula coronopifolia L.

Datura stramonium L.

Elaeagnus angustifolia L.

**Elodea canadensis* Michx.

Eriobotrya japonica (thunb.) Lindley

**Eucalyptus globulus* Labill.

Gomphocarpus fruticosus (L.) Ait. F.

Heliotropium curassavicum L.

**Ipomoea acuminata* (Vahl) Roemer et Schultes

**Ipomoea sagittata* Poirlet

Ipomoea stolonifera (cyr.) J.F. Gmelin

Lippia filiformis Schrad.

Lonicera japonica Thunb.
Mirabilis jalapa L.
Nicotiana glauca R. C. Graham
Opuntia ficus-indica (L.) Miller
Oxalis pes-caprae L.
Paspalum dilatatum Poiret
Paspalum paspalodes (Michx) Scribner
Ricinus communis L.
Robinia pseudoacacia L.
**Schinus molle* L.
Solanum bonariense L.
Sorghum halepense (L.) pers.
**Vinca difformis* Pourret
Xanthium spinosum L.
Xanthium strumarium L. subsp. *italicum* (Moretti) D. Löve
Zygophyllum fabago L.

Aprofitem la presentació d'aquest llibre per recordar-vos l'existència del programa **BIOINTRÚS**, adreçat al control d'espècies exòtiques de fauna i flora. A la pàgina web d'aquesta Direcció General (<http://dgcapea.caib.es>), disposeu del model de **fitxa**, en format electrònic, que ens podeu fer arribar en cas de conèixer o identificar la presència d'alguna d'aquestes espècies.

tornar a la portada de **CiberESPÈCIES**

1. La sequera primaveral passa factura al ferreret.

Després de quatre anys de pujades ininterrompudes en els recomptes de larves de ferreret,enguany s'ha produït una inflexió en aquesta tendència. A moltes localitats no hi plou des del mes de març, i dins el Pla de Recuperació de l'espècie ja estem aportant aigua per evitar la dessecació total en algunes localitats puntuals.

Per altra part, a llocs on s'ha reintroduït amb èxit el ferreret però no s'hi pot portar aigua, s'han retirat les larves a lloc segur i sota condicions controlades, i es procedirà a retornar-les quant s'hagin recuperat els nivells d'aigua a les seves localitats d'origen

2. Segundo encuentro de árboles monumentales y singulares.

Del 19 al 21 de Maig es van celebrar aquestes jornades sobre arbrat singular a la Universitat de Alcalá de Henares (Madrid), centrades en la legislació i gestió dels arbres singulars a les diferents Comunitats Autònomes, revisant els models de protecció, conservació, recollida de dades, divulgació i recursos econòmics.

Va assistir un tècnic depenent de la direcció general de Caça, Protecció d'Espècies i Educació Ambiental, que va presentar diverses actuacions en arbres singulars. En general es van detectar mancances sobre normes de valoració, sistemes informàtics de cartografia d'arbres singulars i campanyes de divulgació.

3. Roda de premsa contra el verí.

El passat 13 de juny, el Conseller va convocar la premsa per explicar les noves mesures contra l'ús d'esquers enverinats, que ja s'han començat a aplicar. Amb els alts càrrecs de la Conselleria, compareixien davant els medis de comunicació el fiscal de medi ambient, un oficial del Seprona i el cap d'agents de medi ambient. La convocatòria ha estat un èxit, amb més de 25 periodistes a la sala, un nombre rares vegades assolit. Els diaris, ràdios i televisions locals han ofert una bona informació de l'acte. Esperem que el desenvolupament de la campanya tenguí el mateix èxit.

4. El virot d'actualitat a França.

Els ornitòlegs saben perfectament que el virot petit, *Puffinus mauretanicus*, tot i ser endèmic de les Balears, migra cada any cap a l'Atlàntic i es fa francès per uns mesos! De juliol a Octubre, més o menys, gran part dels virots illencs conviuen amb les grans flotes pesqueres de sardina i aladroc al golf de Biskaia. Allà, durant molts d'anys, un biòleg francès, Pierre Yessou, n'ha fet un seguiment intensiu, i ha estudiat les relacions d'aquesta espècie amb les pesqueries. Els seus resultats han estat publicats, en versió resumida, a la revista Le Courrier de la Nature, al número 220, dedicat íntegrament a Aucells Marins del món.

Podeu consultar-ho en el següent document PDF:

 [article virot \(487 KB\)](#)

5. L'àguila peixatera, espècie vulnerable.

El dia 16 de juny es va reunir a Madrid el Comité de Fauna y Flora adscrit a la Comisión Nacional de Conservación de la Naturaleza. S'hi va acordar, per unanimitat de totes les CCAA, elevar al Ministeri la proposta de variar la qualificació de l'Àguila peixatera en el Catàleg Nacional d'Espècies Amenaçades.

Fins ara, hi figurava en la categoria més baixa (Especial Interès), i és més correcte que sigui considerada "Vulnerable".

Tot i que els canvis demogràfics de l'àguila són poc rellevants en els darrers anys, es considera que la grandària de les poblacions, i la seva disminució en el segle XX aconsellen la classificació en aquesta categoria. No és, per tant, que es reconegui una mala situació, sinó que s'esmena un error del catàleg nacional. En els propers mesos, es publicarà l'ordre ministerial que farà oficial aquesta recatalogació.

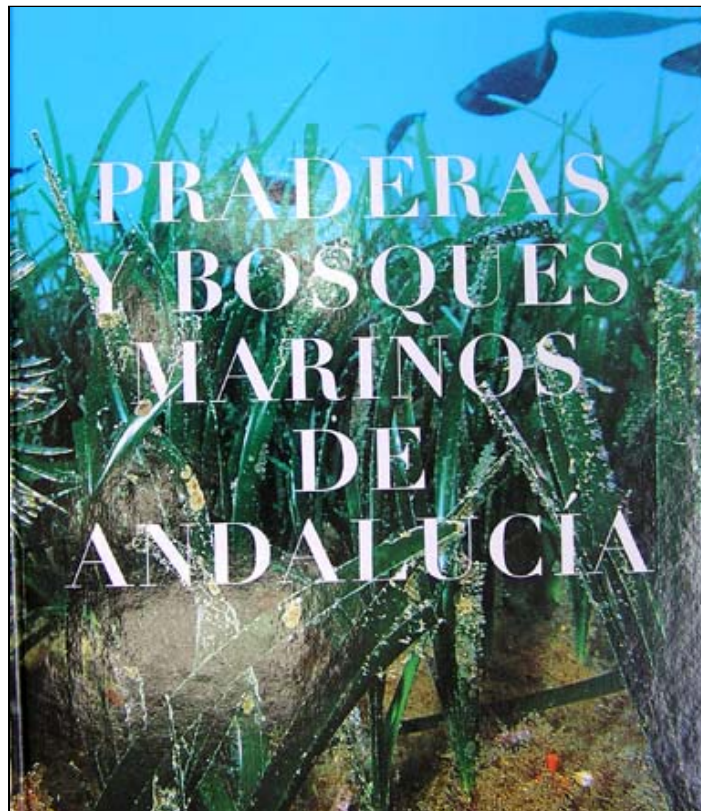
[tornar a la portada de CiberESPÈCIES](#)

HEM LLEGIT

notes bibliogràfiques

Luque, A., Templado, J., coords. 2005 **Praderas i bosques marinos de Andalucía**. Consejería de Medio Ambiente. Junta de Andalucía

● Estem davant d'un llibre no només de gran format i amb unes fotografies excepcionals, sinó d'una obra que potser és la millor editada fins ara a Espanya, que sap unir al caire divulgatiu i de llibre "de regal" una gran quantitat de informació, moltes vegades poc coneguda. Andalusia és pont entre dos mars, el Mediterrani i l'Atlàntic, i participa dels trets de les dues masses d'aigua.

Ens trobam des de zones com el Cabo de Gata, típicament mediterrànies, fins a espais amb una clara influència oceànica, com el Mar d'Alboran o els estuaris de Cadis. Així hi estan ben representades les quatre espècies d'herbes marines europees, des de la Zoostera marina fins a la Posidonia oceanica, els boscos de laminaries i fins i tot un interessant capítol sobre les fons de "maerl" (avellanó).

● Tots els capítols s'acompanyen amb excel·lents fotografies i llistats de les espècies acompanyants, així com de una cartografia de les comunitats dels LICs de la costa d'Almeria i de l'Estret de Gibraltar.

tornar a la portada de [CiberESPÈCIES](#)

Entrevista a Eladio Fernández-Galiano, Cap de la Divisió del Patrimoni Natural i de la Diversitat Biològica del Consell d'Europa, i Secretari General del Conveni de Berna.

● Quina implicació pensa que tenen els països europeus en matèria de lluita contra les espècies invasores?

El més important a destacar de la 6ena Reunió del Grup d'Experts en Espècies Invasores del Conveni de Berna ha estat comprovar que els Estats i les Comunitats Autònomes estan adonant-se del gran problema que suposen les espècies invasores per a la diversitat biològica. S'han iniciat als darrers anys moltes iniciatives interessants, particularment en territoris insulars, on l'impacte de les espècies invasores és major.

● Les espècies invasores són un mal cada vegada més freqüent. Una vegada han colonitzat un territori, és possible esvair-les?

S'ha pogut veure que el problema no és irresoluble, que es poden disminuir o retardar els efectes nocius de les invasores i es poden recuperar molts ecosistemes degradats. Per exemple, l'eliminació de la " patata frita " (*Carpobrotus ssp.*) a Menorca a través d'una campanya ben planificada que està permetent que es regenerin espais dunars front a invasores.

● Quina finalitat té l'Estratègia Europea sobre les Espècies Exòtiques Invasores?

En el terreny internacional s'ha demostrat la gran utilitat de l'Estratègia Europea sobre les Espècies Exòtiques Invasores, que ha servit de base als plans nacionals i ha permès una homogeneïtzació de mesures europees, tant legislatives com pràctiques.

[tornar a la portada de CiberESPÈCIES](#)

A Espanya

● *Tercera reunió entomològica a Madrid*

Els passats dies 25 i 26 de juny es va celebrar la tercera reunió entomològica al parc de "Faunia" a Madrid. Els seus organitzadors Antonio Ordóñez i Miguel Moyà han rebut el suport de diverses entitats relacionades amb l'entomologia.

Esperem que iniciatives com aquesta es vagin repetint i així anar coneixent millor als insectes.

Podeu consultar les ponències al següent enllaç:

http://www.entomologia.net/resumen_tercera_reunion_entomologica.htm

A Europa

● *El ferreret, d'amenaçat a invasor?*

No, a tant no ha arribat la recuperació de l'espècie! Però així ho va creure el redactor anònim de l'edició britànica de BBC News, de dia 1 de juny, que es fa fer ressò de l'abundància local d'una espècie de tòtil al poble de Sharnbrook, a Bedfordshire. La imatge publicada sembla correspondre al parent continental del ferreret, *A. obstericans*, que no viu a la Gran Bretanya. La gent del poble va començar a veure aquests anfibis fa un any, i ara s'han fet molt abundants en els punts d'aigua, i es sent contínuament el seu cant a les nits. Els veïns suposen que arribaren amb plantes importades (la qual cosa no sembla gaire probable). En tot cas, s'ha de descartar que sigui l'espècie endèmica (per desgràcia?), i la cosa queda reduïda a una anècdota curiosa, tot i que sí demostra que el nostre ferreret ha adquirit una fama important molt més enllà del país que habita!

En el món

● *Un projecte per alliberar rates de claveguera a illots de Nova Zelanda*

Sí, ho heu llegit bé! El departament de Conservació de Nova Zelanda preveu alliberar rates de claveguera, *Rattus norvegicus*, a una sèrie d'illots. És sorprenent que el país que lidera la capacitat de desratització (ho han aconseguit a Campbell, una illa d'11.000 ha, més de 6 vegades major que Cabrera!) ara "ratitzi". El projecte és, justament, per millorar l'eficàcia de control: s'amollaran animals marcats, per conèixer millor la capacitat invasora de les rates i detalls de la seva biologia, i posteriorment, seran eliminades. Trobareu el document que resumeix el projecte a la web: <http://www.doc.govt.nz/index.html>

tornar a la portada de **CiberESPÈCIES**